

מסורת הש"ס

אָהל **אַהל** **רִיבָה**. אהלים טובא כתיבי צפרשת פרה לרבות אף העשוי מחליו: **מפני קבר הסהוס**. כל שם קבר התהוס וטומאת התהוס שבש"ס לשון ספק הוא כההוס שאינו גלוי. מפני קבר התהוס שכל העיר היו מסופקין שמה יש שם קבר ואין לו למת חלל טפה וטומאה שהיא רלווה צוקעת ועולה לרקיע לכך היו צוין אותה ע"ג כיפין שאפי' יש שם קבר מתחת הרי חלל מפסיק: **ומציאין נשים עוזרות** כו'. משום שהיא דתנן (פרה פ"ג מ"ו) מטמאין היו את ההבן השורף את הפרה ומטבילין אותו מיד להוציא מלצן של דזוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית וכיון דטבול יום כשר צפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יחלוו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גללים וכלי אצנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה והכסן השורפה הוקיקוהו לפרישת צבעת ימים ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כדאמרין בפ' קמא דיומא (דף ז. ב.) ואמר מר מוין עליו כל צבעה ותקנו שהיו מניקות הללו ממלאין לו מים לקדש בזה מי חטאת ומשום מעלה תקנו שהיו טהורים מכל טומאה ובתוספתא (ס) שנינו עד שהיו בני שבעה ובני שמונה שנים מגדלין אותן ולא יותר שלא ראו קרי: **ומציאין שורים**. כשהיו רואים לילך ולנלאות מים חיים מן השילוח: **וכוסות של אבן בידיהם**. שכל מעשיה היו בכלי אצנים כדפרישית: ירדו לטוך המים ומלאום. קסבר לא היו תנא מילוי צעין ולא שישלש בחבל: **מפני קבר הסהוס**. שמה יש כאן טומאה: **אלא שורים**.

שכריסם רחצות ומינוקות יושצין עליהם וכריסן מפסיק שאין המינוקות מאהילין על הארץ ולקמן מפרש טעמא אמאי לא היו מציאין דלתות. אלמא אשמעינן רבי יהודה דשדרתן של שורים שהיא כעין גג וחלל של בהמה הוא האהל המפסיק ואע"ג דאינו עשוי בידי אדם: **כמלא אגרוף**. אהל שרחצ כמלא אגרוף שהוא יותר מטמא מודה רבי יהודה שאע"פ שאינו עשוי בידי אדם חשוב להיות אהל דכמלא אגרוף מלינו חשוב למאור שאינו עשוי בידי אדם כדתנן בזהלות (פ"ג מ"א מ"ו כ"ז) ובמס' בכורות מיימין לה בצרק על אלו מומין (דף ל. ב.) מאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו להוציא את הטומאה לאויר כמלא אגרוף והו אגרופו של בן אצטני וישנו גדול כראש כל אדם וכי אר"י דאינו אהל היכא דאין עשוי בידי אדם בטפה קאמר: **בשקיפין**. סלעים הנופלים ומתפרקין ברוח ויש חור גדול במקום עקירתן: **נקיקי**. ציקועין: **והרי דלם דיש בה כמה אגרופים**. מן הקרקע עד הדלת וקא א"ר יהודה לא היו מציאים דלתות קא סלקא דעמיה משום דאין דרך אהל בכך וכל שכן שורים: **כל עיקר**. (ב) לא משום דאינו אהל אלא שלא תהא דעמו של תינוק גסה עליו פרייו"י בלע"ז שמתוך שאינו ירא ליפול והרי הוא בטוח כאלו הוא בעלייה רחבה ויוציא ראשו חוץ לדלת ומאהיל לפיכך מציאין שורים בלי דלתות ומומן שהוא ירא ליפול אינו מוציא ראשו להלן מן רחב השור:

אהל

עבדינן למ"ד אהל זרוק לא שמה אהל דאפי' שדה תיבה ומגדל לא חיילי: **והתינוקות** יושבין. בתוספתא דפרה (פ"ב) קתני דהכל שוין שהתינוקות לריבין טבילה כלומר הכל שוין צין ר' עקיבא צין ר' יוסי הגלילי שנחלקו לעיין הוזה דתנן במסכת פרה פ"ג (מ"ד) לריבין היו המינוקות להיות דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר לא היו לריבין להוות: **ירדן לתוך המים ומלאום**. קסבר האי תנא מילוי ידים בעינן ולא שישלשל בחבל כך פירש בקונטרס ותימה גדולה פירש דבכולהו סתמי מוכחי במסכת פרה (פ"ו משנה ו) שהיו מוליכין חבל כדי לנלאות ואפילו נתמלא הכלי מחליו דכשר במילוי דתנן במס' פרה פ"ה (מ"ו) השוקת שבסלע אין ממלאין בה היתה כלי וחברה בסדר ממלאין עוד תניא בתוספתא דפרה אמר לפני רבי עקיבא משום רבי ישמעאל כוסות של אבן אין תלוין בקרני שורים כיון ששחו שורים לשמות נתמלאו הכוסות אמר להם אל תתנו מקום לצדוקים לרדות (אחריו) ונראה לפרש דבהכי פליגי רבי יוסי ורבנן דרבנן סברי משום ההוא פורתא לא חיישינן לקצר התהוס ורבי יוסי חייש: **תניא נמי** חבי. משמע לכאורה שהיא ברייתא והיא משנה שלימה במסכת אהלות (פ"ג מ"ו) סיפא דההיא דלעיל דהכי תנן התם רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים וסלעים (א) **וְהָרִי דַּת** דיש ד"ה במה אגרופין. תימה היכי סלקא דעתא דמקשה שלא יועילו דלתות והלא בידי אדם אהל דמדעת הוגחו לשם אהל ועוד מחזיה טעם יש לשוורים להועיל יותר מן הדלתות ובקונטרס פירש קא סלקא דעמיה משום דאין דרך אהל בכך וכל שכן שורים ולפי זה תיקשי ליה היא גופא וז"ל דקא סלקא דעמיה דבעלי חיים חשיבי להאיל טפי מדלתות ליחשב אהל אף על פי שאין דרך אהל בכך ולא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בצברא ולא למאי דילפינן ממשכן: **שדעתו של תינוק גסה ע"יו**. קסבר (ב) רבי יהודה אהל זרוק שמה אהל דמשמע הא לא מפני שדעתו גסה היו מציאין דלתות: **ובעצמות**

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

בא.

יֵלֵךְ אֶהָ אֶהָ מַמְשֵׁכָן. וא"ת אי ממשכן יליף אפילו עשוי צידי אדם נמי לא יציא את הטומאה אלא פשתן כדאשכחן פרק כמה מדליקין (שבת דף ק. ב) ושם) דתנן כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן ויליף בגמרא אהל אהל ממשכן וי"ל דכל המאהילים דמטמאים ילפינן בספרי

צפרשה פרה בקל וחומר ממאורע דתניא מנין לעשות שאר המאהילים כאהל המת אמרת מה מאורע הקל עשה צו כל המאהילים כאהל מת החמור לא כל שכן דלגבי מאורע כתיב מושבו ודרשינן בתורת כהנים מושבו טמא מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא וא"ת אס כן כי לא עביר ממי צידי אדם יליף בקל וחומר ממאורע וכי תימא אס כן ג"ש מאי אהניא הא אלתעריכא מושבו טמא מכאן אמרו הטמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא וא"ת אס כן כי לא עביר ממי צידי אדם יליף בקל וחומר ממאורע וכי תימא אס כן ג"ש מאי אהניא הא אלתעריכא ליה לדרשה דפרק כמה מדליקין דכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים ויש לומר דמושבו לא משמע לא ריבוי ולא מיעוט לענין שאינו עשוי בידי אדם ולרבי יהודה דמעטיה רחמנא גבי מת ילפינן מאורע הקל בקל וחומר ממת דלא מטמא ולריבנן לא מחלק לא הכא ולא הכא ואף על גב דסתם ספרא רבי יהודה אחי שפיר ההיא דאילן כרבי יהודה דאמר בשמעתין מודה היה רבי יהודה כמלא אגרוף וא"ת וכיון דשאר המאהילים ילפינן ממת ק"ו ממאורע אס כן נימא דיו ולא מטמא עוזרים כמו קוצרי המת שהיו עוזרים באכסדרה ויש שם כלים דמאורע עובר אינו מטמא בזהל כדתניא בתורת כהנים וכתנן במסכת נגעים פ' י"ג (מ"ו) ומייתי לה פ"ק דקדושין (ג.):

ויש לומר דק"ו זה אינו אלא גלוי מילתא בעלמא הוא דלא ילפינן ממשכן למעוטי שאר המאהילים:

ומביאין נשים עוברות ויולדות. אע"פ שהיו המינוקות טמאים צמדה ויולדות לא היו חוששין אלא לשומרן מטומאת מת דבעיא הוזה ומטומאה היוצא מגופו כגון צעל קרי כדתניא בתוספתא(א) שהיו מגדלין אותן עד שהיו בני שבע שנים או שמונה ולא יותר שלא יראו קרי וקצת תימה מה מועיל מילוי זה שהיו ממלאין בתינוקות סוף סוף צעין איש בשעת קידוש שנותנין האפר במים או בשעת הוזה לרבי יהודה או לרבנן כדמוכח פרק טרף בקלפי (יומא דף מג.) ויש לומר דמה שהיה יכול לתקן מתקין משום מעלה דכולה מילתא מעלה בעלמא כדאימא בריש (י)ומא (דף ז. ב.): **ועל גביהן דלתות**. מאן דאמר בגיטין (דף ס. ב) ובמיר פרק כהן גדול (דף נה.) ובפ' בכל מערבין (עירובין דף ל. ב) ובפרק בתרא דחגיגה (דף כה.) דאהל זרוק לא שמה אהל לחוץ בפני הטומאה מצי למימר דסבר לה כרבי יהודה דאמר בשמעתין לא היו מציאין דלתות אלא שורים שכריסותיהן רחצות ואע"פ שגם הם אהל זרוק מ"מ דדידהו גלי רחמנא דחשיבי אהל כדדרשינן מדכתיב (איוב י) ובעצמות וגידים תסוככני ומיאו לרי אליעזר דלקנן ודאי קשה דמפרש טעמא דשורים משום דמגינים על הרועה שלהם וקושיא דמטא משני משום דהויא אהל עראי ולהאי טעמא קשה היכי קתני **והתינוקות** יושבין. בתוספתא דפרה (פ"ב) קתני דהכל שוין שהתינוקות לריבין טבילה כלומר הכל שוין צין ר' עקיבא צין ר' יוסי הגלילי שנחלקו לעיין הוזה דתנן במסכת פרה פ"ג (מ"ד) לריבין היו המינוקות להיות דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר לא היו לריבין להוות: **ירדן לתוך המים ומלאום**. קסבר האי תנא מילוי ידים בעינן ולא שישלשל בחבל כך פירש בקונטרס ותימה גדולה פירש דבכולהו סתמי מוכחי במסכת פרה (פ"ו משנה ו) שהיו מוליכין חבל כדי לנלאות ואפילו נתמלא הכלי מחליו דכשר במילוי דתנן במס' פרה פ"ה (מ"ו) השוקת שבסלע אין ממלאין בה היתה כלי וחברה בסדר ממלאין עוד תניא בתוספתא דפרה אמר לפני רבי עקיבא משום רבי ישמעאל כוסות של אבן אין תלוין בקרני שורים כיון ששחו שורים לשמות נתמלאו הכוסות אמר להם אל תתנו מקום לצדוקים לרדות (א) (אחריו) ונראה לפרש דבהכי פליגי רבי יוסי ורבנן דרבנן סברי משום ההוא פורתא לא חיישינן לקצר התהוס ורבי יוסי חייש: **תניא נמי** חבי. משמע לכאורה שהיא ברייתא והיא משנה שלימה במסכת אהלות (פ"ג מ"ו) סיפא דההיא דלעיל דהכי תנן התם רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל ומודה בשקיפים וסלעים (א) **וְהָרִי דַּת** דיש ד"ה במה אגרופין. תימה היכי סלקא דעתא דמקשה שלא יועילו דלתות והלא בידי אדם אהל דמדעת הוגחו לשם אהל ועוד מחזיה טעם יש לשוורים להועיל יותר מן הדלתות ובקונטרס פירש קא סלקא דעמיה משום דאין דרך אהל בכך וכל שכן שורים ולפי זה תיקשי ליה היא גופא וז"ל דקא סלקא דעמיה דבעלי חיים חשיבי להאיל טפי מדלתות ליחשב אהל אף על פי שאין דרך אהל בכך ולא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בצברא ולא למאי דילפינן ממשכן: **שדעתו של תינוק גסה ע"יו**. קסבר (ב) רבי יהודה אהל זרוק שמה אהל דמשמע הא לא מפני שדעתו גסה היו מציאין דלתות: **ובעצמות**

עין משפט ונר מצוה

ג א מיי פ"ב מסלכות פרה הלכה ז סגנו עשין תלג:

לענין רש"י

^{פריו"י (פריב"ד).}
מכיר, מורגל.

רבינו חננאל

יליף אהל אהל, כתיב הכא אדם כי ימות באהל ובכתיב הוה ויפרשו את האהל על המשכן, מה להלן בידי אדם, הכא נמי בעינן אהל העשוי בידי אדם. אינו והתנן במסכת פרה פ"ג חצירות היו בירושלים נטירות על גבי סלע, ותחתיהן חלול ממי קבר התהום כו'. פ"י שאם יש שם קבר תחתיו נעשה חלל זה אהל ואין טומאה בוקעת ועולה למעלה מן האהל, לפיכך התינוקות (ה)מתגדלים באותן חצירות. וכן כשהיו מוליכין אלו התינוקות מן החצירות הוון להר הבית היו מרכיבין אותן על גבי שוורים, ועל גבי השוורים דלתות, והתינוקות יושבין מלמעלה, שאם יש שם קבר, הדלתות נעשות אהל והן מפסיקין בין הטומאה לתינוקות. ותניא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות אלא שורים, והא שוורים שאינו עשוי בידי אדם. ומשני ר' אלעזר כי בעי ר' יהודה אהל בידי אדם (ב' טפח) (בטפח), ומודה ר' יהודה כמלא אגרוף שהוא יותר מטמא, כדכתיב באבן או באגרוף, שאע"פ שאינו בידי אדם, אהל הוא. מדקתני (ומודה) ר' יהודה בשקיפין ובנקיקי הסלעים. והאי דקתני לא היו מביאין דלתות אלא שורים, אביי אמר הכי קתני, לא הוצרכו להביא דלתות, דיי להם בשוורים. רבא אמר חייש ר' יהודה, הואיל ודעת התינוקות גסה, שפא יוציא כו', לפיכך אמר אין מביאין דלתות אלא שורים.

תורה אור השלם

1. זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטבאו שבעת ימים:

במדבר יט יד
2. ויפרש את האהל על המושכן וישם את מבטתו האהל עליו מלקעלה כאשר צוה ה' את משה: שמות מ יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כל עיקר ולא:

מוסף רש"י

והתורהם חלל, שאם יש קבר מפסיק החלל וצוץ אין טומאה צוקעת למעלה מן החלל. אכל טומאה רלווה צוקעת ועולה עד לרקיע (ובחים ק"ג). ומגדלות בניהם שם לפרה. דמשום דמטמאין את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים, עשו בה שאר אחיו מעלות הרבה, שאין אחיו הכהנים נוגעין בו כל שבעת ימי פרישותו והיו אלו מניקות נוגעין בו (וי"ג: ממלאין מי מטאת) ומזין עליו (שם). ועל גביהן דלתות. להפסיק בין המינוקות לקרקע, שלא יאהילו על קבר התהוס בלכתם למלאות מים חיים לקדוש מן השילוח (שם). וכוסות של אבן, של מעשה פרה בכלי גללים בכלי אצנים שאין מקבלים טומאה, כדאמר טעמא בשמעתא קמייתא דסדר יומא (שם ועי' יומא ב.).